

Доўгаль Алеся Валер’еўна

Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова

(г. Магілёў, Беларусь)

dovgal_av@msu.by

ГРАФІЧНЫЯ СРОДКІ ВЫРАЖЭННЯ ЭМОЦЫЙ У КАМЕНТАРЫЯХ ДА НАВІНАЎ

У артыкуле разглядаецца такі жанр інтэрнэт-камунікацыі, як навінавы каментарый; аналізуецца графічныя сродкі выражэння эмоцый аўтара каментарыя, а таксама графічныя спосабы вылучэння эмацыйна значымай інфармацыі ў тэксце каментарыя.

Ключавыя словы: інтэрнэт-камунікацыя, навінавы каментарый, графічныя сродкі выражэння эмоцый

The article deals with such a genre of Internet communication as a news commentary; the graphic means of expressing the emotions of the author’s commentary and the graphic ways of highlighting emotionally important information in the commentary are analyzed.

Keywords: Internet communication, news commentary, graphic means of expressing emotions

Сёння глабальная сетка інтэрнэт стварае для чалавека практычна бямежную прастору для камунікацыі, незалежна ад узросту, полу, месца пражывання, цікавасцей, сацыяльнага статусу. Акрамя камунікатыўнай функцыі мовы, якая апырэры рэалізуецца падчас любых зносінаў, у інтэрнэт-камунікацыі яскрава праяўляюцца яшчэ дзве функцыі мовы, што звязаны з самавыражэннем моўцы, – экспрэсіўная і эматыўная. Асабліва гэта праяўляецца ў зносінах праз сацыяльныя сеткі, блогі, чаты, каментарыі.

Аб’ектам даследавання ў нашым артыкуле сталі беларускамоўныя каментарыі да навінаў, узятыя з партала “Наша Ніва” (nn.by).

Жанр навінавых каментарыяў, у адрозненне ад саміх навінаў як традыцыйнага жанру СМІ, народжаны інтэрнэтам. “Гэта жанр развівае сюжэт галоўнага матэрыялу, падпарадкоўваючыся законам інтэрнэту, пашыраючы межы медыятэксту і ўскладняючы сюжэт праз ушляценне ў яго думак чытача” [2, с. 53]. Навінавы каментарый з’яўляецца спецыфічным жанрам інтэрнэт-камунікацыі, мэта якога заключаецца ў выражэнні аўтарскага меркавання па праблеме. Каментарый з’яўляюцца неад’емным складнікам у структуры навіны на электронным партале, таму пэўным чынам трансфармуюць традыцыйную навіну, змешчаную, напрыклад, на старонках газеты, пазбаўляюць навінавы тэкст статычнасці, закончанасці, маналагічнасці.

Сама навіна ў вэб-прасторы з’яўляецца стымулам для выражэння ўласных меркаванняў чытачоў, таму аўтар навіны набывае ў асобе каментатара суаўтара, які змяняе выходны тэкст, прапануе свой погляд і апэнку заяўленай праблемы – ад аналітычнага суджэння да эмацыйнай рэплікі, у выніку чаго ствараецца новы медыятэкст. Гэта сведчыць пра пэўную дыялагічнасць сеткавай навіны.

Паколькі навінавыя каментарыі набліжаны да гутарковага маўлення, яны характарызуецца такімі прыметамі, як непадрыхтаванасць, нязмушанасць, дыялагічнасць, эмацыйнасць, экспрэсіўнасць, апэчнанасць выказвання. Спецыфіка каментарыяў абумоўлена таксама і тым фактам, што аўтар з’яўляецца па сутнасці адносна ананімнай асобай. Гэта, з аднаго боку, дазваляе аўтарам каментарыяў быць больш нязмушанымі, хаця, безумоўна, дазваляе многім карыстальнікам глабальнай сеткі выходзіць за межы нормаў этыкетных зносін.

Вядома, што важную ролю пры выражэнні нашых эмоцый і пачуццяў у рэальных зносінах выконваюць міміка і жэсты. Немагчымасць выкарыстання невербальных сродкаў камунікацыі ў інтэрнэт-прасторы прыводзіць да таго, што адзіным сродкам самавыражэння становіцца мова. У глабальнай сетцы моўца атрымлівае практычна неабмежаваны магчымасці вербальнай творчасці, выхад за межы нормаў літаратурнай мовы, выкарыстання сродкаў фармаціравання тэксту для выказвання сваіх думак. У артыкуле спынімся на графічных сродках выражэння эмоцый у каментарыях да навінаў.

Графічныя сродкі выражэння эмоцый у тэкстах каментарыяў дастаткова разнапланавыя.

Перадусім спынімся на эмацыйках, або смайліках, якія з’яўляюцца пікаграфічнымі сімваламі для абазначэння тых ці іншых эмоцый у віртуальнай камунікацыі. Сёння бібліятэка смайлікаў дастаткова багатая – ад камбінацыі знакаў прыпынку да малонкаў выразаў твару з выкарыстаннем колераў і анімацыі. Як адзначаюць даследчыкі віртуальнай камунікацыі, даволі часта эмацыйны выцяснюць друкаваны тэкст, становяцца ледзь не адзінымі сродкамі выражэння эмоцый, асабліва гэта праяўляецца ў сацыяльных сетках. Прычына такой сітуацыі бачыцца ў зніжэнні вербальнай культуры сучаснага носьбіта

мови [1]. Як показує аналіз навінавих каментаряў, смайлікі не з'яўляюцца тут частотным сродкам выражэння эмоцый, не выкарыстоўваюцца як самадастатковыя адзінкі, яны захоўваюць сваю першасную функцыю – з'яўляюцца дадатковымі элементамі камунікацыі. Гэта абумоўлена спецыфікай самога жанра каментарыя, які патрабуе перадусім вербальнага выказвання ад чытача сваёй пазіцыі, якая можа быць падмацавана ці не падмацавана графічнай вывай эмоцыі. Таксама адзначым, што найчасцей у каментарыях да навінаў для пазначэння эмоцый выкарыстоўваюцца паўтор і камбінацыі знака прыпынку (дзукроп'я, дужак, працяжніка), напр.:

Во тут во паратааў... :)))))))*

Сумна..... I так паўсюль... :(

Калі разбурыў у шчэнт фундаментальную навуку, то застаецца рабіць мультыкі :-)

Яшчэ адным графічным сродкам трансляцыі эмоцый з'яўляюцца “лайкі” і “дызлайкі” (ад англ. *to like* – ‘падабацца’, *to dislike* – ‘не падабаецца’). На супраць любога каментарыя можна пабачыць выяву далоні з паднятым уверх або апушчаным уніз вялікім пальцам, чырвонае або чорнае сэрца або іншыя графічныя знакі, якія дастаткова націснуць, каб “выказаць” станоўчую або негатыўную ацэнку або эмоцыю. Гэты сродак выражэння эмоцый не патрабуе аніякіх вербальных затрат, з'яўляецца кароткім і адназначным (падабаецца – не падабаецца), хаця, безумоўна, не можа адлюстраваць сапраўдную гаму пачуццяў моўнай асобы.

У вусным маўленні важную ролю пры выражэнні эмоцый адыгрывае інтанацыя. Письмовы ж тэкст не здольны адлюстраваць усе нюансы эмацыйных перажыванняў моўцы. Разам з тым аўтары навінавых каментарыяў імкнуцца гэта зрабіць, выкарыстоўваючы розныя графічныя прыёмы. Напрыклад, напісанне слова або яго часткі ці спалучэння слоў вялікімі літарамі дазваляе перадаць так званы лагічны націск – вылучыць семантычна і эмацыйна важны вербальны элемент, напр.:

Дыеты гэта адстой, ГЕНЫ гэта наша ўсё!

А я напрыклад ГАНАРУСЯ, што ў маёй краіне ёсць міністр, які не цураецца па вуліцах з людзмі хадзіць!!!

Але ўсе не з'едуць, я ХАЧУ ЖЫЦЬ ТУТ!!!!

З такойсама мэтай, але не так часта, як напісанне вялікімі літарамі, выкарыстоўваюцца вылучэнні тоўстым шрыфтам і курсівам, напрыклад:

*Заробаткі пачынаюцца з 2000 \$ а у **совке** як ВЕЛОМОТО 200 – 400 \$.*

*У Пракапені ёсць педагагічная адукацыя? Няма! Нудык няма чаго гэтайму **технологическому предпринимателю и венчурному инвестору** туды лезыці! А то ўсе рагочуць з кухарак, якія кіруюць дзяржавай, а вось прадрывальнік, які прагне кіраваць адукацыяй, гэта как бы ціна нармальна. Прадрывальнік-*

* У каментарыях захоўваецца аўтарскае арфаграфічнае, пунктуацыйнае і графічнае фармленне.

дзеяц бачыць у людзях толькі **рабсідлу і спажывуцоў**, якія павінны павялічваць ягоны **капітал!**

Яшчэ адным графічным спосабам выражэння эмоцый у пісьмовым каментары з'яўляецца запіс слова ці цэлага выразу ў двукоссі. Гэта традыцыйны спосаб перадачы іроніі, калі звычайным словам аўтар надае супрацьлеглы сэнс. Прагматычны аспект іроніі заключаецца ў тым, што аўтар каментарыя выражае свое крытычна-насмешлівае стаўленне да апісаных аб'ектаў, падзей, фактаў, прычым дыяпазон эмоцый дастакова шырокі – ад лёгкай насмешкі да злоснага абурэння. Напр.:

Не буду ўдавацца ў радавод. Жанчына, 87 гадоў, жыве і квітнее. Чай толькі з 2 лыжкамі цукру (дыябету няма, маразму няма). Соль ва ўсіх стравах. Хлеб белы. Каўбаса ліверка або сальтысон. Яйкі, кіслая капуста і агуркі. Алкаголю ў “дыяце” няма. Дыеты гэта адстой, ГЕНЫ гэта наша ўсё.

Адумаўся лях... У Беларусі сапраўднага сыра ўжо даўно няма. Хоціць жыць мітамі, што нібыта ў суседзей ўсё дрэннае і падробленае, адно ў Беларусі ўсё якаснае і сапраўднае. Даўно купляю беларускія сыры. Каўбасныя, плаўленья.... Склад – сухое малако, алеі ці пальмавае масла, розныя дабаўкі. Вось ён які сапраўдны беларусі “сыр”.

Адметнае ўжыванне знакаў прыпынку ў каментарыях таксама варта адносіць да графічных сродкаў выражэння эмоцый. Можна назваць дзве тэндэнцыі ў рэалізацыі эмацыйнай функцыі знакаў прыпынку: па-першае, гэта паўтор такіх знакаў прыпынку, як клічнік (найчасцей) і пыгальнік, а па-другое, камбінацыя знакаў прыпынку. Колькасць знакаў прыпынку заўсёды адвольная і адпастроўвае сілу эмоцыі, ступень эмацыйнай узрушанасці аўтара, напрыклад:

Вельмі і вельмі талкова!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

А я ўжо не веру ні ў каго, і няма даверу нікому, хто недзе там хаваецца. Жывець там – ну і дзякуй Богу, вам пашчасціла – зайздросічу. Але ўсе не з'едуць, я ХАЧУ ЖЫЦЬ ТУТ!!!!

А як далёкаму ад таемства медыцыны чалавеку вызначыць, ці абгрунтавана ён выклікае хуткую медычную дапамогу???

Сумна.... І так паўсюль... :(

За гэта трэба у суд надаваць! Куды глядзець міністэрства культуры?!!

Пятая калона рвецца да ўлады!))))). Але марна, бо беларусы не дурны народ і ў розных авантурыстак і авантурыстаў няма аніякіх шанцаў.

Вядома, віртуальная камунікацыя вылучаецца нестандартнай арфаграфіяй. Ігнараванне, скажэнне арфаграфічных нормаў не заўсёды з'яўляецца следствам зніжэння пісьмовай культуры носбітаў мовы. Часам няправільныя, адмысловыя напісанні слоў ужываюцца наўмысна для выражэння насмешлівага, іранічна-негатыўнага, саркастычна-абуральнага стаўлення да фактаў і падзей. Такія напісанні характэрны і для навінавых каментарыяў, напр.:

Гы-гы. Беларускія “нацыянал”-дизайнёры выдалі чарговы саматужна-месячковыя крэацiвны “піск” на ўзроўні плінтуса. Самае сьмешнае, што яны, пэўна, усур’ёз разлічваюць, што “гэта” будзе мець попыт.

НАРОД БЕЛАРУСІ павiнен адказаць Хранлю «НЕ!», каб у іх і падставы не было гуляцца ў “ветлівых” “іхтамнетаў”!

Ужыванне падобных форм надае пiсьмоваму тэксту зніжанасць, грубаватасць, набліжаючы яго да жывога гутарковага маўлення.

Графіка песна звязана з арфаграфіяй, паколькі літары як графічныя знакі з’яўляюцца пiсьмовымі знакамі для запісу слоў. Таму адзначым некаторыя арфаграфічныя асаблівасці навінавых каментарыяў, што тычацца выражэння эмоцый аўтара.

Іранічна-саркастычны сэнс у каментарыях нясуць трасянкавыя словы і выразы, дзе спалучаюцца дзве моўныя сістэмы – руская і беларуская. На пiсьме гэта праяўляецца ў запісе такіх слоў з выкарыстаннем літар алфавітных сістэм абедзвюх моў. Напр.:

БАРАНІ СВАЁ! Дизайнеру – зачот!!!

Няхай жыве “двуязычце” хопіць калоць народ. “Кто как хацiт, тот так і гаварыт.” Ура, товарiшчы!

Ну колькі можна прыкiдавацца ідыётам самым настаяшчым?

А я ні панiмаю, пачаму так мала – усяго 100 <млн. \$ ВВП>. А пачаму не трыста ілі пяццот? Эта ж было б большэ, а значыт лучшэ. Какія-та неамбiцiозныя планы.

Не пара лі замахнуцца нам на вiльям панiмаеця нашэва шэкспiра!

Такім чынам, аўтары навінавых каментарыяў карыстаюцца разнастайнымі графічнымі сродкамі выражэння эмоцый. Як паказвае аналіз фактычнага матэрыялу, перавага аддаецца розным варыянтам фармацiравання тэксту (напісанні вялікімі літарамі асобных слоў, ужыванне тоўстага шрыфту), паўтору і камбiнацыі знакаў прыпынку ў канцы сказа (пераважна клічніка і пыгальніка), адмысловаму арфаграфічнаму напісанню. Часта ў межаў аднаго тэкстарэплікі назiраецца спалучэнне розных сродкаў і спосабаў “дэманстрацыі” эмоцый. Графічнае афармленне каментарыя з’яўляецца значымым для аўтара, адпостроўвае яго эмацыйныя перажыванні, а значыць, неабьякавае стаўлення да падзей грамадскага жыцця.

Літаратура

1. Крылова, М. Н. Способы выражения эмоций в социальных сетях [Электронный ресурс] / М. Н. Крылова // Филология и литературоведение. – 2016. – № 1. – Режим доступа : <http://philology.snauka.ru/2016/01/1841>. – Дата доступа : 05.11.2019.

2. Сетевые жанры: новость и комментарий в пространстве Интернета / Н. И. Клущина [и др.] // Верхневолжский филологический вестник. – 2018. – № 3. – С. 50–54.